

DO HO SUH ESERLERİNDE TEKSTİL MALZEMENİN MİMARİ ÖĞELERDE SEMİYOTİK BAĞLAMDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Fehime Yeşim GÜRANİ*, Sevim Tuğba ARABALI KOŞAR**

*Dr.Öğr.Üyesi, Çukurova Üniversitesi, yesimgurani(at)gmail.com

**Arş.Gör.Dr., Çukurova Üniversitesi, tugba_kosar(at)hotmail.com

ÖZ

Anahtar kelimeler:

*Do Ho Suh, Tekstil,
Semiyotik,
İç Mekân, Mimari*

Sanat dallarında farklı disiplinlerin bir arada olması günümüzün dikkat çeken eğilimlerindendir. Her sanatın kendi dinamiği ile diğer disiplinlerin dinamiklerinin bir araya gelmesi ortaya ilerici, farklı, değişken eserler çıkmasına olanak tanımış, bu sayede sanatçıların da özgün olma yolunda yaratıcılıklarını güçlendirmiştir. Disiplinlerin kendi aralarındaki malzeme ve teknik paylaşımlarının sanata her alanda destekleyici olanaklar sunduğu ve genç sanatçı adaylarına da yol gösterdiği açıktır. Mimarlık ve Tekstil sanat dallarının kesiştiği noktada, tekstil malzemenin esnek, hafif ve geçirgen özelliği ile mimarideki mekân kavramının sanat ürünlerinde buluştuğu gözlemlenmiştir. Mekân kavramına farklı bir bakış ile yaklaşan Do Ho Suh; göçebelik, yurt, aidiyet, barınma kavramlarını sorguladığı eserlerinde materyal olarak tekstil malzemeyi tercih etmiştir. Bu kavramları sorgulama yöntemi olarak da mimariyi seçmiştir. Do Ho Suh'un tasarım anlayışında tekstil malzeme ile oluşturduğu eserlerini semiyotik yöntemle anlamsal değerlendirme çalışmada amaç olarak belirlenmiştir.

SEMIOTIC ASSESSMENT OF TEXTILE MATERIAL ON DO HO SUH WORKS IN ARCHITECTURAL ELEMENTS

ABSTRACT

Keywords:

*Do Ho Suh ,Textile,
Semiotic, Interior,
Architecture*

The fact that different disciplines are gathered together in art branches is one of the current trends. Combination of dynamics of any arts with those of different artistic disciplines has allowed progressive, different and changeable works to appear and strengthened creativeness of artists on the way to uniqueness. It is clear that different disciplines' sharing their material and techniques among them provides supportive opportunities for art and leads young potential artists as well. Flexibility, softness and permeability of textile material have been seen to combine architectural concept of space on art works in the crossroad between architecture and textile arts. In a different approach to space concept, Do Ho Suh has chosen textile material in the works by which he questions themes of nomadic life, belonging, accommodation and home . He has preferred architecture as a method of questioning them. The present study has determined semantical assessment of works created with textile material by Do Ho Suh's designing mentality using semiotics as a target.

1.GİRİŞ

İletişim insanların çevresiyle sözlü ya da sözsüz bağ kurmak için başvurduğu bir olgudur. Bu olgu dil gibi bir gösterge ile kazanıldığı gibi heykel, mimari, tekstil gibi sanat dalları ile de gösterilebilir. Dil aracılığı ile insanlar geçmişte ve o anda olan hakkında gözlem, duygu ve düşüncelerini çevresine aktarabilir. Bu sayede bireyden bireye aktarım ile öğrenme eylemi gerçekleşir. Sanat dalları bir ileti aracı olarak değerlendirildiğinde izleyicisine verdiği mesaj, yöntem ve materyal ile ilintili olarak doğrudan ve dolaylı olarak çeşitlilik gösterir. Çalışmanın kapsamında heykel ve enstalasyon sanatçısı Do Ho Suh'un tekstil malzemeden yapılmış eserleri üzerinden verilen iletiler semiyotik bağlamda değerlendirilecektir.

2.MİMARİ İFADENİN İLETİSİ

Genel kabule göre mimarlık, kültürel birikimin en tutarlı göstergesidir. Fransız Mimarlık Yasası'nın birinci maddesinde şöyle der: Mimarlık kültürün ifadesidir.....Fransız filozof Jacques Derrida: Mimarlık bir anlatım biçimidir.Mimarlık ürünü bir iletişim nesnesi olup iletişim işlevi taşır (Hasol, 2017:12).

Bu ifadeler kültürün devamlılığında nesilden nesle aktarımında mimarlığın yeri ve önemini anlatmaktadır. Söz ile anlatmak her zaman mümkün olamadığı gibi farklı coğrafyalarda farklı dillere sahip insan toplulukları için de sözsüz iletişim yöntemi olarak mimarlık geçerlidir ve evrenseldir. Vitruvius'a göre, mimarlıkta; kendisine anlam verilen ve ona anlam veren, olmak üzere iki nokta vardır. Bu bağlamda her sanat alanı, yapının kendisi ve temelindeki kuramdan oluşmaktadır (Vitruvius, 1990:4,9). "Biçimler gözümüzde anlam kazanıyorsa, bunun tek nedeni, onları duygulara sahip bir ruhun dışavurumu olarak görmemizdir. İstenç-dışı biçimde, her şeye bir can atfederiz. İnsanoğlunun atalarından gelen bir itkisidir bu" (Wölfflin, 2016:15). Pevsner'e göre her mimari yapıt bir mesaj verir, bir hikâyesi vardır (Broadbent, 1996:125). Dolayısıyla verdiği mesajla bir mimari yapıt, içinde yaşayanla etkileşim halindedir. Kullanıcının yaşam biçimini şekillendirdiği gibi kullanıcı da kendi istek ve gereksinimleri doğrultusunda bulunduğu mekânı şekillendirir. Hatta Mendelsohn daha ileri giderek; mekânın kullanıcısı ile iletişim halinde olması gerektiğini savunur (Roth, 2006:647). Buradan yola çıkarak mekânda kullanılan öğelerin, mimari ölçekte yapının biçiminin hatta mekânın kendisinin, aslında bir göstergeler dizisi olduğu söylenebilir.

3.TEKSTİL MALZEMENİN SANATA YANSIMASI

Tekstil; çeşitli yöntemler kullanılarak lif ya da lif haline getirilebilen her çeşit malzemeden biçim verilen yapılarıdır (Akbostancı, 1999:8). Binlerce yıldır in-

sanın giyinme ve barınma gibi temel gereksinimlerini karşılayan tekstil malzeme, günümüzde teknolojinin de yardımı ile pek çok üretim yöntemi kullanılarak olumsuz etkileri azaltılmış, hatta teknik aşamalardan geçirilerek güçlendirilmiş ve taşıyıcı nitelik kazandırılmıştır. Tekstilin geçirgen, hafif, taşınabilir, kolay şekil verilebilir, yenilenebilir, geri dönüştürülebilir, nefes alabilen ve benzeri niteliklere sahip olması onun günümüzde pek çok alanda yaygın olarak tercih edilmesine neden olmaktadır. Bütün bunların dışında insanın doğasına uyum sağlaması, sıcak bir malzeme olması, dokunma hissi oluşturmaya gibi nedenlerle estetik bir değer de kazanmaktadır. Sanat objesinin yaratımında bir malzeme olarak pek çok sanat disiplininin materyali olarak görev alır. Teknolojideki ve sanat alanındaki gelişmeler tekstile bakış açısını değiştirmiştir. Bu tür gelişmeler diğer disiplinlerin de dikkatini çekmiş, mimari ölçekte bir bina izolasyon malzemesi olarak kullanılırken, heykel sanatında sanatçının yorumunu ileten bir malzeme olarak kullanılabilir. Tekstilin bu çok yönlülüğü ne kadar potansiyeli yüksek bir malzeme olduğunun kanıtıdır.

Son yüz yılda sanat akımları değerlendirildiğinde sanat malzemesi konusunda sınır tanımayan sanatçılar hemen her şeyi malzeme olarak kullanmışlardır. Malzeme konusundaki bu çeşitlilik sanatçıyı özgür kılmıştır. Bu konuda disiplinlerarası yaklaşım sanatı ileriye taşıyacak gerekli hızı kazandırmıştır. Çalışmanın kapsamını oluşturan Koreli sanatçı Do Ho Suh; heykel, mimari ve tekstil sanatlarını ortak paydada buluşturan eserler vermesi nedeniyle seçilmiştir.

Koşar (2017:2055) çalışmasında, günümüz sanat disiplinlerinin, birbirlerinin sınırları içerisinde hareket etmelerinin ve projeler üretmelerinin altında yatan en önemli nedenlerden birinin, sanatçının mesajını neyle ifade ettiğinden çok, neyi ifade ettiğinin önem kazandığını belirtmektedir. Burada, kullanılan malzemenin önemsizliği gibi bir sonuç yerine, ifadeyi güçlendirebilecek her türlü malzemenin kullanımına yönelik özgürlüğün ve bunun gereği olan bilgilerarası beslenmenin önemine dikkat çekmektedir.

20. yüzyıl ile birlikte tekstil temel işlevinin dışına çıkarak sanat galerisi, müze gibi sergileme mekânlarında yerini almıştır. Günümüzde artık yan anlamı ile de mekânda var olan tekstil malzemeyi Dereci; mekâna etki eden tekstiller, mekândan etkilenen tekstiller, mekânı tasarlayan tekstiller ve mekânda yer alan/sergilenen tekstiller olarak sınıflandırmaktadır. Dereci aynı çalışmada tekstil sanatının ilişki kurduğu mekânın yapısal ve duysal özelliklerine ve mekân ile etkileşimine göre farklı akım, yaklaşım ve uygulama sınıfına dâhil edilebileceğini belirtmektedir (Dereci, 2014:53). Çalış-

manın kapsamında incelenen Do Ho Suh eserlerinin sergilendiği mekânlar bulundukları çevre ile etkileşime geçmekte, mekânın tavanına asılarak ya da tekstil malzemenen tasarlanan heykellerin kendisi mekân oluşturmaktadır. Böylece tekstil malzemenen mimari bir kabuk oluşturarak, aslında kendi başına ayakta duramayan bir malzeme, metal strüktürle etrafında dolaşılabilen, içine girilebilen bir hale gelmiştir.

4. SEMİYOLOJİ (GÖSTERGE BİLİMİ) KAVRAMI

Türk Dil Kurumu'na göre semiyoloji; iletişim amacıyla kullanılan her türlü gösterge dizgesinin yapısını, işleyişini inceleyen bilim, im bilimi, gösterge bilimi olarak tanımlanır. "Gösterge, herhangi bir kimse için, herhangi bir ölçüde ve herhangi bir amaçla, herhangi bir şeyin yerini tutan herhangi bir şeydir... Göstergenin yerini tuttuğu şey göstergenin nesnesidir" der, Peirce. Dil biliminin kurucusu olan F. Saussure'e göre göstergebilim, «göstergelerin toplum içindeki yaşamını inceleyecek bir bilim"dir. Çalışmanın bu bölümünde gösterge, bağlam, düz anlam, yan anlam gibi kavramları tanımlamak gerekmektedir.

4.1. Gösterge

Peirce için gösterge "bir kişi için, sahip olduğu belli bir nitelikten dolayı, başka bir şeyi, bazı açılardan temsil eden bir şey" dir ve her bakımdan devingendir. Dolayısıyla pek çok tanımı yapılabilir. Gösterge kavram ve biçimden oluşan bir birimdir (Erkman Akerson, 2016:101). Bir gösterge sadece belirli bir nesneyi ya da olguyu tarif ediyorsa tikel gösterge, bir genellemeden yola çıkarak gönderme yapıyorsa kavramsal gösterge olarak adlandırılır. Tikel göstergeler tekil ya da çoğul olabilirler. Tikellik sayı ile değil, o nesneyi ayırt edilecek özelliğinin bulunması ile ilintilidir. Örneğin; "arka bahçedeki çam ağacı" tikel bir gösterge türü olabileceği gibi, "Akdeniz bölgesindeki çam ağaçları" ifadesi de tikel gösterge olarak ifade edilir. Tikellik göstergesi bağlam kapsamında değerlendirilir. Kavramsal gösterge için "ağaç" örneği verilebilir.

4.2. Bağlam

Ne ifade ettiği, nasıl yorumlandığı, o kültürdeki, o ortamdaki yeri, anlamı, nereden geldiği, kökeni, kalıplaşmış bir yan anlamdır. Farklı bağlamlarda kavramlar farklı anlamlara gelirler. Farklı coğrafyalarda, farklı kültürlerde ve bireysel farklılıklarda bir kavramın düz anlamı farklı yan anlamları beraberinde getirir.

4.3. Düz Anlam

Herkes tarafından kabul gören, zihinde ilk can-

lanan kavram, düz anlam olarak ifade edilir. Bu kavram genel ya da özel olabilir. Gösterge, soyut bir genelleme ise genel düz anlam olarak ifade edilir. Ancak, somut bir göstergeden bahsediliyorsa tekil düz anlamdır. Burada düz anlam olarak dikkat çekilmesi gereken durum, tekil ya da diğer adıyla tikelliğin bağlama göre belirlendiğidir. Dolayısıyla kavramı tariflerken düz anlamının yanında bağlama göre çeşitli yan anlam değerleriyle birey zihninde sınırları daha da netleşir.

4.4. Yan Anlam

Evde sıradan bir nesne olarak kabul edilen mimari elemanlar, mobilya ve sabit donatılar, sanat galerisi gibi bir mekânda sanatçının bir yorumu olarak sergilendiğinde; artık o düz anlamıyla bir gösterge olmaktan uzaktır. Böylece sanat nesnesi olarak yan anlamı ile izleyiciye mesaj verir. Bu çalışmada materyal olarak seçilen Do Ho Suh'un "Almost Home", "Passage/s", "Seoul Home/LA Home" "Gate" olarak adlandırdığı tekstil malzeme kullanarak tasarladığı eserleri üzerinden değerlendirme yapılmıştır.

5. EVİN ANLAMSAL DEĞERİ

Çevik, 2006'da yaptığı çalışmada "ev"in, gündelik hayata dair verileri içeren geçmişin kodlarını barındırdığını anlatır:

Bu anlamda herhangi bir mekân olmanın ötesinde ev, var olmanın tam da kendisidir. Olayların geçtiği, insanların içinde yaşadığı bir tür sahnedir. İmge ve imgelemler döşegidir. Hatta ev, ana rahmi gibi koruyucu sığınaktır. İçindeki eşya ve nesnelere ait doku, renk, ışık, derinlik gibi farklı görsel öğelerle simgeselleştirebileceğimiz bu sığınak mahrem veya değil anılarımızın saklandığı bir tür pandora kutusudur.

Bachelard'ın (2008) da dediği gibi: "Ev, bizim dünyadaki köşemizdir. Çok kez söylendiği gibi, ilk evrenimizdir. Ev, gerçek bir acundur" "Geçmişte oturduğumuz konutlar içimizde yıkılıp gitmediğinden, eski evlerin anılarını birer düşlem gibi yeniden yaşarız"(Bachelard, 2008:41). Evin mekân kurgusu ve mobilyalar içinde yaşayanların profili, statüsü hakkında bilgi verir. Kullanıcının kültürü ve beğenilerini yansıtan bu mekân biçimlenmesi sürdürdükleri yaşam biçiminin somut bir örneğidir.

Ev'in, bireyin düşünceleri, anıları ve düşleri için hem bir beden ve hem de ruh olduğunu söyleyebiliriz. Beden olarak insanı doğal oluşumlardan (yağmur, kar, fırtına) korur. Ruh olarak ise evin fırtına karşısındaki direnişi gibi yaşanan tüm olumsuz deneyimlere karşı ayakta kalmasını sağlar (Çevik, 2016:44).

6. SANATÇI DO HO SUH'UN ESERLERİNİN SEMİYOTİK BAĞLAMDA DEĞERLENDİRİLMESİ

1962'de Seul'da doğan Do Ho Suh, Seoul National University'de öğrenci iken Güzel Sanatlar alanında master yapmak için Amerika'ya taşınarak Rhode

Island Tasarım Okulu ve Yale Üniversitesinde sanat çalışmalarına başlamıştır. Sanatçı; Yale Üniversitesi'nde okurken resimden heykel alanına geçmiş ve bu alanda eserler vermiştir. Son yıllarda ise sanat çalışmaları nedeniyle New York, Seul ve Londra arasında yaşamına devam eden sanatçı, bu yaşam biçimini göçebe hayat olarak nitelendirmektedir. Suh yaşadığı coğrafyalar-daki mimari karakteri çalışmalarına yansıtmakta ve malzeme olarak da kumaşı tercih etmektedir (URL-1). 2001 yılında Suh, 2010'da Venedik ve Liverpool Bienali, 2012'de Gwangju Bienali'ne katılmıştır. Son kişisel sergiler arasında; "Home In Home", Leeum Samsung Sanat Müzesi, Kore (2012); "Blueprint", Hiroşima Kenti Çağdaş Sanat Müzesi, Japonya (2012); "In Between", Hiroşima Kenti Çağdaş Sanat Müzesi, Japonya (2012); "Perfect Home", 21. Yüzyıl Çağdaş Sanat Müzesi, Kanazawa, Japonya (2012), "No Place Like Home", The Israel Museum, Jerusalem (2017); "Shelter in the Storm", Museo de Arte Contemporáneo de Castilla y León, León, Spain (2018) olan Suh, heykel ve enstasyon sanatçısıdır (Dickie, 2013) (URL-2).

Suh, hayatı boyunca yaşadığı şeylerden esinlenerek anılarını, kimlik sınırlarını, birey ve toplum arasındaki küresel kültür değişimlerinin bağlantısını "ev" teması üzerinden iletiyor. Farklı coğrafyalarda yaşadığı ülkelerdeki kültürel mimari yapıları bire bir ölçekte aynen kopyalayarak, göç, geçiş ve değişen kimlikleri sorgulayarak yarı şeffaf kumaş enstalasyonlara dönüştürüyor. Sanatçı bu çalışması ile hayatı bir başlangıç ya da bir varış olarak değil bir geçit olarak gördüğünü iletmek adına mimari öge olarak koridor mekânını kullanmaktadır. Burada koridor düz anlamının yanı sıra bireyin yaşadığı süreci temsil etmektedir. Koridor hareketi betimler, mekânlar arası bağlantıyı sağlar. Durulmayan, devamlılığı ve hareketi vurgulayan geçiş mekânıdır. Suh bu yaklaşımını "hedefe odaklanırken ona ulaşmak için geçirdiğimiz süreci unutuyoruz, kimsenin dikkat etmediği bu sıradan alanlar olmaksızın hedefe ulaşmak mümkün değildir" şeklinde ifade etmektedir (Resim 1) (URL-3).

Resim 1. Passage/s isimli çalışma. Sanatçı: Do Ho Suh. Victoria Miro Galerisi, Londra, 2017

Kaynak: https://www.domusweb.it/en/news/2017/02/14/do_ho_suh_passage_s.html (URL-3). (Erişim tarihi 20.07.2018)

Resim 2: "Gate" 2003. Do Ho Suh'un Seul'de çocukluğunun geçtiği evin kapısı. İpek ve paslanmaz çelik tüplerden yapılmıştır. Boyutları 326,5 x 211,5 x 100 cm. Singapur Bienali, 2016.

Kaynak: http://www.singaporebiennale.org/sb2016/pdf/artist-folios-pdf/Zone3_DoHoSuh.pdf (URL-4)

(Erişim tarihi 22.08.2018)

Resim 2 de "Gate" isimli çalışmada Suh'un Seul'da çocukluğunun geçtiği evin kapısı bire bir ölçekte aynen tasarlanmıştır. Sanatçı detayları tekstil tekniklerinden biri olan dikiş-nakış ile uygulayarak izleyicinin gerçekliği deneyimlemesini sağlamaktadır. İpek kumaşın yarı şeffaf ifadesinde kapının malzemesi olan tuğla ve çatısındaki kiremit detayları ile gerçekliği desteklenmektedir. Kapı düz anlamı ile iç ve dış mekân ilişkisini oluşturan bir eleman iken, burada Do Ho Suh iç-dış ayrımını ortadan kaldırarak belirsizlik yaratmaya çalışmıştır. Detaylarda vermeye çalıştığı gerçekliği, mekân kavramında kaybederek vurguyu "kapı" olgusuna çekmeye ve izleyicinin yorumuna bırakmıştır. Caruso (2008), göl mavisi renkte tasarlanmış bu Koreli evin kapısını gölün üzerindeki bir yansıma benzetmektedir. Enstalasyonu deneyimleyen izleyicinin derin düşüncelere dalabilmesi için bir meditasyon alanı olarak ifade etmektedir.

2014'de tasarladığı "House in House" adlı eserinde; çocukluğunun geçtiği Seul'daki evini, Amerika Rhode Island'da yaşadığı evin içine 1/1 ölçekte yerleştirerek mor renkte polyester kumaştan yapmıştır. Gerçek boyutlarda tasarladığı ev Suh için farklı kültürlerdeki mekân kavramını sorgular niteliktedir. Boyutsal fark ile birlikte yeni yaşamı, eski yaşamını da içine alarak, bütüne vardığı ve birbirinin içinde yoğunluğunu ifade eden enstalasyondur (Resim 3).

Resim 3: "House in house" Modern ve Çağdaş Sanat Ulusal Müzesi, Seul, 2014. Sanatçı: Do Ho Suh. Mor renkte polyester kumaş, metal çerçeve. 1530 x 1283 x 1297 cm Amerika'da Rhode Island'da yaşadığı evin içine çocukluğunun geçtiği Seul'deki evini 1/1 ölçekte yerleştirerek mor renkte kumaştan yapmıştır. Kaynak: <http://www.saic.edu/visiting-artists-program/events/do-ho-suh> (URL-7) (Erişim Tarihi 2.08.2018)

Suh bu eserini Kore'de geleneksel yazlık giysilerin yapıldığı polyester kumaştan yapmıştır konstrüksiyonunu da yine metal malzemelerle sağlamıştır (URL-5). Burada dışta yer alan modern bina enstalasyonunun içine girilebilirken, izleyici içeride yer alan geleneksel bina çevresinde dolaşarak içerideyken dışarıda olabilmeyi deneyimlemektedir. Ayrıca kullanılan malzemenin yarı şeffaf olması da içeri görünür kılmış, izleyiciye bu geçişliliği yaşatma olanağı sunmuştur. Dıştaki ev Victoria dönemini detayları ile batı kültürünün bir yansımasıdır. İçerideki geleneksel Kore evi de doğu kültürünü temsil eder. Sanatçı doğu ile batıyı sentezlemiştir. Dışarıdan modern görünen ancak kalbi ve ruhu ile gelenek ve değerleri koruyan göçmen bireyin ikili kültür kimliğini temsil etmektedir (URL-6).

Suh 2003'de "staircase" adlı şeffaf naylondan tasarladığı eserinde merdiven gibi düz anlamının çok net ifade edilebildiği bir mimari elemanı sıra dışı bir malzeme ile beklenmeyen bir ölçekte yeniden yorumlayarak izleyen deneyimine sunmaktadır (Resim 4). Merdiven dikey sirkülasyon elemanı olarak düz anlamı ile net bir karakter çizmesine karşın, onun tekstil malzeme ile izleyiciye sunulması kesin bir zıtlık yaratır. Sergilenen mekânda birebir ölçekte uygulanması ise izleyici üzerinde gerçeklik duygusunu kuvvetlendirir.

Resim 4. Staircase, 2003. Sanatçı: Do Ho Suh. Şeffaf Naylon

Kaynak: <http://www.anthonifelton.com/photodiary2/displayn.php?n=1108&m=08&y=2008&c=&pn=0> (URL-8) (Erişim Tarihi 05.09.2018)

Suh, kültürel yer değiştirmeyi yorumladığı "Seoul Home/LA Home" adlı eserinde New York'daki evinde yaşamaya başladığında, bulunduğu evin olumsuz çevre şartlarından şikâyetçi olması nedeni ile yeni yaşamını da sorgulamaya başlamıştır. Eski yaşamına duyduğu özlem ile Seul'deki ebeveyninin evinin enstalasyonunu yapmayı planlayarak, taslaklarını evinde oluşturmaya başlamıştır. Evinde başladığı oluşum sürecini tamamlayarak, bu eseri daha sonra sergi mekânına bir bavul yardımıyla taşımıştır. Evin taşınabilirlik özelliğinden etkilenerek bir anlamda evin özgüllüğüne karşı koyan bir anlamı keşfetmiştir. Hafif ve taşınabilir kumaşı tercih etmesi de bunda bir etken olduğu söylenebilir. Böylece katlanarak bir bavula konulup, istenilen yere götürülebilen bu "ev" taşınabildiği sürece sonsuz sayıda üretilebilir. Suh içine, oradan ayrıldığında özlemek yerine yanında taşıyarak her yere götürebileceği bir eşya haline dönüşmüştür. Gerçek yaşamda evden ayrılan birey bir süre sonra geri döndüğünde ne ev, aynı ev ne de kendisi aynı birey olmayacaktır. Sanatçı, bu eser için özel olarak üretilen açık yeşim ve Celadon renginde dokunmuş bir kumaşı kullanmıştır. Çünkü geleneksel Kore evinde odaların tavanı gökyüzü ve evreni temsil eden mavi ya da yeşim rengiyle, duvarlar ise beyaz kâğıt ile kaplanır. Terzilerden yardım alarak oluşturduğu eserin dikiş tekniği de geleneksel Kore kültürünün bir ürünüdür (Resim 5) (URL-9).

Resim 5. Seoul Home/ LA Home, 1999. Sanatçı: Do Ho Suh. İpek, metal konstrüksiyon, 1457 x 717 x 391 cm.

Kaynak: <https://art21.org/read/do-ho-suh-seoul-home-la-home-korea-and-displacement/> (URL-9) (Erişim Tarihi 12.08.2018)

Suh, eserlerinde boyut olarak daha az anıtsal düşündüğü ve her ev için vazgeçilmez nesneleri kumaşın yumuşak dokusu ve Kore kültürüne özgü dikiş ve nakış tekniği ile birleştirerek, aslında günlük hayatta hiç de fark edilmeyecek küvet, radyatör, buzdolabı, menteşe, kapı kolu, klozeti led ışıkla aydınlatarak göz önüne çıkarmıştır. Böylece sıradan nesnelere mücevher niteliği kazandırarak, bireyin günlük hayatında fark edilmeyen ama bir o kadar da önemli olan konutun mimari donatılarını vurgulamıştır (Resim 6-7).

Resim 6. "Apartment A" Sanatçı: Do Ho Suh. 2011. polyester kumaş ve paslanmaz çelik tel. 162.6 x 487.7 cm

Kaynak: <https://www.lehmannmaupin.com/artists/do-ho-suh> (URL-10)

(Erişim Tarihi 10.09.2018)

Resim 7. Güney Koreye özgü nakış tekniği ile uygulanmış kapı kolu. Sanatçı: Do Ho Suh. Almanya, 2011. Polyester kumaş ve paslanmaz çelik tel. 48.9 x 54.9 x 8.5 cm

Kaynak: <https://www.lehmannmaupin.com/artists/do-ho-suh> (URL-10)

(Erişim Tarihi 10.09.2018)

Çalışmanın kapsamında değerlendirilen Do Ho Suh'un tekstil malzemeden oluşan eserlerinin gösterdikleri anlam ifadeleri; sahip olduğu kültür ile son-

radan dâhil olduğu Batı kültürü arasında bağ kuran, sanatçının vermek istediği iletiye izleyiciyi davet ederek, katılımını gerçekleştiren imgelerle açıklanabilir. İzleyiciyi enstalasyonlarına dâhil ederek onların da kendi anılarını deneyimlemesine yardımcı olur. Suh aynı zamanda enstalasyonlarının sergilendiği mekân ile uyum sağlamalarını da önemsemektedir. Eserlerinin birebir ölçekte uygulanması ve bulundukları mekân ile bağ kurması bu şekilde yorumlanabilir. Sanatçı; kolay ulaşılabilen, yerine yenisi konulabilen, maliyeti düşük, verilmek istenen mesajı öne çıkaran karakterdeki tekstil malzemeyi tercih etmiştir. Bununla birlikte işçilik, hassas nakış tekniği için Koreli zanaatkârlardan destek alması, onun bu konudaki hassasiyetinin ve aynı zamanda eski ve yeni fikirleri bir araya getirme başarısının bir göstergesidir.

6.1. Do Ho Suh Eserlerinde Anlam Değişkenleri

Sanatçı sadece kendi zihninde oluşan anlamı izleyiciye aktarabilmek için birtakım kurallar, yöntemler ve stratejiler kullanır. Bunu gerçekleştirmek için ya mevcut şifreleri kullanır ya da zıtlık yaratarak anlam oluşturur. Mevcut şifrelerden kastedilen; toplumda mevcut olan ya da tarih süresince üretilmiş olanı kullanarak anlam yaratılmasıdır. Diğer bir yöntem ise sanatçı biçim, boyut, malzeme, teknik bakımdan farklılık yaratarak eserinde anlam yaratabilir. Sanat yapıtı somut iken, soyut kavramlara gönderme yapar; biçim, büyüklük, malzeme, renk, doku, vb. açısından farklılık yaratır. Bunlar anlam değişkenleri olarak ifade edilebilir. Sanatçı bazen de özel bir konum için özel bir biçim ya da malzeme seçtiğinde istediği anlamı izleyiciye aktarmış olur. Bu sayede soyut kavramı aktarmak için somut ve tikel bir eser tasarlamakla kalmaz, aynı zamanda herkes için sıradan bir anlamı özelleştirmiş de olur. Do Ho Suh, çalışmalarında soyutlamaları; klozet, dolap, vb. formunda nesnelerle somutlaştırmıştır. Ancak izleyicinin kafasında kişiselleştirmemiş, sadece ilk akla gelen biçimiyle aktarımını sağlamıştır. İlk akla gelen arketip, her insanın kendine ait olması, kendinden bir parça bulması hissini yaratmaktadır. Böylece göstergenin anlamını bozmadan, doğrudan fikri aktarmaktadır. Örneğin; "klozet" in temel formunu bozmadan anlamın somutlaştırılmasına yardımcı olur. Bunu yapmak için anlam değişkenlerinden faydalanır. Soyut kavramın vücut bulduğu sıradan biçimler (merdiven, klozet, dolap vb.) ev, barınma, gibi kavramları izleyiciye aktarır. Fischer, anlam değişkenlerini;

Büyüklük,

Biçim,

Malzeme, Konstrüksiyon,

Düzenleme,

Konum olarak ifade etmiştir (Fischer, 2015:102).

Sanatçı, bu anlayışla gerçekleştirdiği çalışmalarında anlam değişkenleri olarak; boyut, biçim ve malzeme unsurlarına yer vermiştir. Bunu; anlam değişkenlerine vurguyu artırmak, anlam ifadesini güçlendirmek adına tercih eder.

Büyüklik, (Boyut): Nesneler gerçek ölçülerıyla yapılmıştır. Örneğin 1/1 ölçekte yapılan koridor ile izleyicinin içerisinde dolaşmasına imkân tanınmıştır. Böylelikle gerçekçiliği artırılmış, izleyiciye deneyimleme olanağı verilmiştir. Her izleyici kendi anısını oluşturacaktır. İzleyici eserlerin çevresinde dolaşır, içine girer, hatta tavana asılı eserlerin altından dolaşabilir. Böylece bire bir gerçek boyutta olmasına rağmen hafiflik duygusunu vererek kontrast yaratır.

Biçim: Klozet, dolap, kapı, radyatör gibi ev içinde hiç de dikkat çekmeyecek sıradan nesneler, günlük hayatın bir parçasıdır. Bunlar hayatımızda gereksinimlerimizi karşılamak için tasarlanmış, insanın antropometrik ölçülerine uyumlu, anıtsallıktan uzak aksine mütevazı insana yakın objeleri kullanmayı tercih eder.

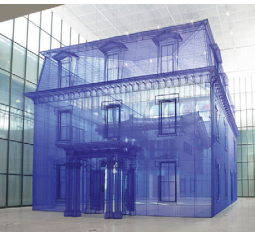
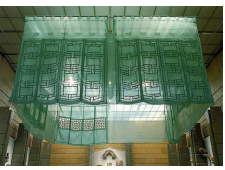
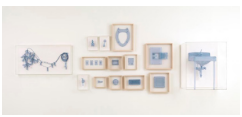
Malzeme, Konstrüksiyon: Sanatçı, malzeme olarak tekstili kullanmıştır. Tekstilin esnek, kolay şekil verilebilir, şeffaf, hafif, geçirgen, ekonomik, taşınabilir, yıprandığında yerine konulabilirlik potansiyeli, nesnenin anlamsal değerini artırır. Tekstil malzemenin kendi başına ayakta duramamasından kaynaklı olumsuz özelliği için metal konstrüksiyondan faydalanılır. Yarı şeffaf polyester ya da ipek tekstil kumaş yumuşaklığı ile hava ve ışık geçirgenliği sayesinde sergilendiği mekânlarda kaybolur. İplik inceliği ve dokuma tekniği ile sağlanan bu olanak hafiflik duygusunu da kazandırır. Buna karşın içindeki konstrüktif malzemeyi, metali de gösterecek mimari ögenin sınırlarını vurgular, süs ve abartıdan uzak, “olduğu gibi” bir mesaj sunar. Yarı şeffaflığın kazandırdığı bir başka olanak da eserlerin sergilendiği mekânın da bütün olarak algılanmasını mümkün kılarak izleyicinin birbiri ile görsel iletişim kurmasına da yardımcı olur. Malzeme ile birlikte renk faktörü de anlamı güçlendiren bir başka değişken olarak sıralanabilir. Yarı şeffaflıkla kaybedilen biçimler renklerle görünür kılınır. Sanatçının, kültürün önemli göstergelerinden sayılabilen renk ile geçmişe dair bağ kurduğu görülürken, diğer yandan, biçimleri birbirinden ayırt etmek ya da aksine tek bir rengi kullanarak bütünlüğü sağlamak için de kullandığı sonucu çıkarılabilir.

Düzenleme Bölümleme: Günlük hayatımızda bir yeri olan objelerin yalın biçimleriyle kullanılması, izleyiciye aktarılan mesajı daha direkt yolla iletmeyi

amaçlamaktadır. Herhangi bir fazladan detay, objeyi önemsizleştirirken, anlamsal değerini artırmaktadır. Do Ho Suh, eserlerinde herhangi bir yere aitlik, kimlik kazandırmak yerine, insanları kendi yaşam alanlarında hissettirmeyi amaçlar gibi görünerek aslında kendi yaşanmışlığını aktarmayı amaçlamaktadır. Kurguladığı her bir ev enstalasyonunun farklı düzenleme ve bölümlenmesi ile de göçebelik kavramını vurgulamak ister. Sanatçı, eserlerinin sergilendiği mekânları da tasarımının bir parçası olarak görmektedir. Sergileme mekanının nötr renklere sahip olması ile Suh’un çarpıcı renkleri ve bire bir ölçekte eserleri izleyicinin dikkatini cezp eder.

Konum: Fischer (2015:110) bu konuyu mimari ölçekte açıklamıştır: Şehirde önemli yapılar merkezde yer alır, tek bir yapının içindeki önemli mekânlar da merkezde ya da simetri ekseninde yer alır. Do Ho Suh eserleri için değerlendirme yapılacak olunursa, eserler bir sanat galerisinde sergileme amacı taşıdıklarından, bu alt başlık değerlendirme dışı tutulması gerekmektedir.

Çalışmanın bu bölümünde sanatçı Do Ho Suh’un seçilen eserleri semiyotik bağlamda Tablo 1’de değerlendirilmiştir.

Gösteren	Gösterge	Gösterilen (Yan anlam)		
		Anlamsal Değeri	Malzeme Değeri	Renk Değeri
Passage	 URL 3	Sanatçının Hayatı Anıları, Süreç, Yaşamın devamlılığı, hareket, geçip giden hayat İçi, dışından görünüyor: samimi dürüst doğal, tüm gerçekliğiyle, olduğu gibi, tıpkı hayat gibi.	Tekstil-polyester Yarı Şeffaf, Metal konstrüksiyon ile biçim verilmiş	Doğu ve Batı Kültürlerini yansıtan renkler, hayatın farklı dönemleri, anılar
Gate	 URL 4	İç-dış ayrımını ortadan kaldırarak belirsizlik yaratmak, Kapıya ait tüm detayları tekstil tekniklerinden biri olan dikiş-nakış ile uygulayarak izleyicinin gerçekliği deneyimlemesi	Tekstil- polyester Yarı Şeffaf, Metal konstrüksiyon ile biçim verilmiş	Göl Mavisi – Çocukluğu na dönmesini sağlayan bir meditasyon alanı gibi gölün mavi rengi
House in House	 URL 7	Viktorian stilde batı kültürünü yansıtan binanın içinde Kore kültürünü koruma, gelenek ve görenekleri koruyan bireyin ikili kültür birlikteliği	Tekstil- polyester, Yarı şeffaf, Metal konstrüksiyon ile biçim verilmiş. Geleneksel Kore yazlık giysilerinin dikildiği kumaş	Mor renk Ruhani duyguları yansıtan renk
Merdiven	 URL 8	Hayatta ilerleme, değişim, Yer değiştirme, Yükseklik farkı ile izleyici üzerinde gerçeklik duygusu	Tekstil-naylon Şeffaf, Metal konstrüksiyon ile biçim verilmiş	Kırmızı- nötr renkte galeri mekanı içinde kırmızı ile gerçekliğe vurgu,
Seoul Home/ LA Home	 URL 9	Hiçbir yere ait olmayan bir yuva, göçebelik, ait olduğu vatanına duyduğu özlem, Gökyüzü ve evren	Tekstil- ipek, Yarı Şeffaf, Metal konstrüksiyon ile biçim verilmiş, geleneksel Kore dikiş ve nakış tekniği	Yeşim ve Celadon rengi- Geleneksel Kore evinin odalarının tavanında kullanılan renk,
Dolap-Klozet- Radyatör-Lavabo Kapı Kolu	 URL 10	İnsan için temel ihtiyaçlardan sayılan arınma, ısınma gibi eylemleri gerçekleştirmek için kullanılan sıradan öğelerden yola çıkarak yaşamın ayrıntılarına dikkat çekilmesi	Tekstil- polyester Yarı Şeffaf, Metal konstrüksiyon ile biçim verilmiş	Renk yerine her bir öğeyi çerçeve içine alarak ve aydınlatma ile her nesnenin parlak bir mücevher niteliğinin vurgulanması

Tablo 1: Tekstil malzemeden tasarlanan Do Ho Suh eserlerinin semiyotik bağlamda değerlendirilmesi (Fehime Yeşim GÜRANİ, 2018)

7. SONUÇ

Sanat yapıtı izleyiciye bir mesaj iletir. Çalışmanın kapsamında Do Ho Suh'un eserlerinde değerlendirilen mimari öğeler ise bu iletide bir araç olarak kullanılmıştır. Sanatçı; ev, mobilya, donatı gibi mimarlığa ait unsurları yorumlarken, konstrüksiyon olarak metal malzemeyi, konstrüksiyonu kaplamak için donatılarda (klozet, radyatör vb.) ve onlara ait detaylarda (kapı kolu, menteşe, vb) ise yarı şeffaf polyester veya ipek kumaşı tercih etmiştir. Do Ho Suh bu temada yaptığı eserlerin, bir sanat objesi olmasının yanında işlev, biçim ve strüktür ölçekleri ile anlam ifadelerini izleyiciye aktarmaya çalışmaktadır. Sanatçı, insanın gereksinimlerini ve doğal olarak mekânın ve nesnenin işlevini somut bir biçime kavuşturarak, kişiye özgürlük tanır. Mekân olarak; ev, koridor, nesne olarak; dolap, klozet, radyatör vb. kullanmıştır. Çünkü ev bireyin doğduğu andan itibaren hangi kültürde olursa olsun geçmişini, bulunduğu anı ve geleceği konusunda temel gereksinimlerini karşıladığı ortamdır. Anılarını, güncel olanı ve hayallerini ev ile bağdaştırarak bunu en yalın biçimde izleyiciye aktaran Suh, kültürler arası yolculuğu da eserlerinde ileti yoluyla yorumlamaktadır.

Tekstil; geçirgen ve hafif olan, yapısı gereği hacimli fakat kendi başına ayakta duramayan ancak çeşitli işlemlerden geçirilerek ya da bir strüktür yardımı ile ayakta durabilen çok yönlü bir malzemedir. Sahip olduğu yan anlamları ile düz anlamının önüne geçen tekstil malzeme, sanatın günümüz çağdaş yorumunu ileriye taşıyan yenilikçi malzemeler arasında değerlendirilebilir. Do Ho Suh tekstil malzemeyi yenilikçi ve anlamlı deneyimler yaratmak için kullanmaktadır. İzleyiciyi de buna davet ve dâhil eder. Onun, izleyiciye sunduğu ileti, tercih ettiği malzemedeki saflık ve teknikteki yalınlıktan ziyade sanat eserinden çok kavramsal boyutunu vurgular niteliktedir. Böylece ileti en saf haliyle direkt olarak, malzeme ve tekniğin temsil ettiği yan anlamları ile hedefe ulaşır.

Günümüzde mimari, sanat ve tasarım alanlarının sınırlarının bulanıklaştığı, birbirlerinin malzeme ve tekniklerinin harmanlanarak kullanıldığı gözlemlenmektedir. Sonuç olarak sanat yapıtı bir iletidir. Bu çalışmada sanatçının vermek istediği mesaj, kendi belirlediği teknik ve materyal ile izleyicinin algısına sunulmaktadır. Do Ho Suh'un çalışmalarında; bireyin doğduğu andan itibaren yapılandırılmış mekânda yaşadığını ve sürekli bir etkileşim içinde olduğu gerçeği bağlamında, kumaşın bir malzeme olarak, mimarinin de bir yöntem olarak en doğru iletişim biçimi olduğu söylenebilir. Yapılan bu değerlendirmenin sanat eseri ile izleyici etkileşimine, sanatçının iletisinin malzeme ve tekniğe bağlı olmaksızın gerçek anlamının dışında yan anlamları ile

nasıl iletilebileceğini gösteren örneklerle dikkat çekerek, bundan sonraki araştırmalara zemin oluşturması umulmaktadır.

“Ev her yerdedir ve hiçbir yerdedir...

Kore'deki evimde büyürken, bunu hiç düşünmemiştim...

Ne zaman ayrıldım,

o zaman ev bir sorun olarak var olmaya

ve zihnimi meşgul etmeye başladı”

Do Ho Suh, 2001

Not: Bu çalışma, 18– 20 Ekim 2018 tarihlerinde, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nin düzenlediği Uluslararası Kültür, Sanat ve Toplum Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR

Akbostancı, İdil. Plastik Sanatlarda Tekstilin Yeri. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü. Yayınlanmamış sanatta yeterlik tezi. İstanbul, 1999.

Bachelard, Gaston. Mekânın Poetikası. Çev: Alp Tümertekin, İthaki yayınları (ss,22). İstanbul, 2008.

Broadbent, George. A Plain Man's Guide To The Theory Of Signs In Architecture. Theorizing A New Agenda For Architecture: An Anthology Of Architectural Theory. Ed. Nesbitt, K. Princeton Architectural Press. NewYork, 1996.

Caruso, Hwa Young. “Art Review The Art of Do Ho Suh: Traversing Two Cultures”, International Journal of Multicultural Education Vol. 10, No. 1, 2008. <http://ijme-journal.org/index.php/ijme/article/view/131/138>. (erişim tarihi : 7.9.2018).

Çevik, Semra. Yıldızlaşmış Tasarı Mekânlar: Öyle Bir Geçer Zamanki. Akademik Sanat; Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi. (ss,41-51) , 2016.

Dereci, Vildan Tok. “ “Doku’nuşlar” Tekstil Sergisi Üzerinden Tekstil Sanatında Mekân, Malzeme, Biçim İlişkisi”. Yedi: Sanat Tasarım ve Bilim Dergisi. Sayı: 12. Dokuz Eylül Üniversitesi. Güzel Sanatlar Fakültesi. İzmir (ss: 53-63), 2014.

Dickie, Anna. "Do Ho Suh in Conversation". Ocula Magazine, 2013. <https://ocula.com/magazine/conversations/do-ho-suh/> (erişim tarihi: 6.9.2018)

Erarslan, Alev. "Mimaride Anlam; Yapıdaki "Sembolik Dil" Üzerine Bir Değerlendirme". Tasarım+Kuram Dergisi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi. Mimarlık Fakültesi. Cilt:10, Sayı: 18.ss.18-35. 2014.

Erkman Akerson, Fatma. Göstergebilime Giriş. Bilge Kültür Sanat Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti., İstanbul, 2016.

Fischer, Günther. Mimarlık ve Dil, Daimon Yayınları, Çev: Fatma Erkman Akerson, Yılmaz Ofset, İstanbul. (ss:102,110), 2015.

Gregotti, Vittorio. Mimarlığın Amaçları ve Araçları. Çev: Alp Tümertekin. Janus Yayıncılık, İstanbul, 2017.

Gümüş, Korhan. Şahin, Hüsnüye. "Temel Göstergebilim Kavramları". Mimarlık Dergisi. Yıl:20, Sayı: 11-12. İstanbul, (ss: 35-37), 1982.

Hasol, Doğan. 20.yy Türkiye Mimarlığı. YEM yayın. Yapı-Endüstri Merkezi A.Ş. İstanbul, (ss: 12), 2017.

Koşar, Sevim Tuğba Arabalı. "Çağdaş Sanat Disiplinleri Arası Etkileşimlerde Lif Sanatı". İdil Dergisi, Cilt 6, Sayı 35, 2017.

Roth, Leland M. Mimarlığın Öyküsü, Kabalcı Yayınevi. İstanbul, 2006.

Vitruvius, Marcus. Mimarlık Üzerine 10 Kitap. Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı, İstanbul, 1990.

Wölfflin, Heinrich. Mimarlık Psikolojisine Öndeşler. Çev: Alp Tümertekin, Nihat Ülner. Janus Yayıncılık, İstanbul, 2016.

Web Kaynakları

URL-1: <https://www.designboom.com/art/do-ho-suh-victoria-miro-passages-02-09-2017/> (Erişim tarihi 20.07.2018)

URL-2: <https://www.lehmannmaupin.com/artists/do-ho-suh/biography> (Erişim tarihi 20.07.2018)

URL-3:https://www.domusweb.it/en/news/2017/02/14/do_ho_suh_passage_s.html (Erişim Tarihi 20.07.2018)

URL-4: http://www.singaporebiennale.org/sb2016/pdf/artist-folios-pdf/Zone3_DoHoSuh.pdf (Erişim Tarihi 22.08.2018)

URL-5: <http://uk.phaidon.com/agenda/art/articles/2013/november/19/do-suh-ho-creates-life-sized-models-of-his-homes/> (Erişim Tarihi 2.08.2018)

URL-6:<https://craniumcorporation.org/2014/08/28/home-within-home-within-home-within-home-within-home-2013-by-korean-artist-do-ho-suh-at-the-mmca-seoul/> (Erişim Tarihi 2.08.2018)

URL-7:<http://www.saic.edu/visiting-artists-program/events/do-ho-suh> (Erişim Tarihi 2.08.2018)

URL-8:<http://www.anthonnyfelton.com/photo-diary2/displayn.php?n=1108&m=08&y=2008&c=&pn=0> (Erişim Tarihi 05.09.2018)

URL-9: <https://art21.org/read/do-ho-suh-seoul-home-la-home-korea-and-displacement/> (Erişim Tarihi 12.08.2018)

URL-10: <https://www.lehmannmaupin.com/artists/do-ho-suh> (Erişim Tarihi 10.09.2018)